



Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

16 ปีแห่งการช่วงชิงอำนาจการปกครองไทย

ดร.สมภพ กระจับทุกซ์

อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาจารย์พิเศษคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การปกครองของไทยในอดีตเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศแต่เพียงผู้เดียว พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจเด็ดขาดเหนือราษฎรทั้งปวง พระมหากษัตริย์ของไทยที่ผ่านมาทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรมในการปกครอง นับจากสมัยกรุงสุโขทัย (พ.ศ.1781-1891) ที่ถือได้ว่าเป็นราชธานีแห่งแรกของไทย มีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยมีรูปแบบการปกครองที่เรียกว่า “พ่อปกครองลูก” ทั้งนี้เพราะพระมหากษัตริย์กับประชาชนมีความใกล้ชิดกันเนื่องมาจากในสมัยนั้นมีประชากรน้อย สภาพของการปกครองยังเป็นสังคมเล็กๆ ที่ยังไม่สลับซับซ้อนมากนัก ปัญหาต่างๆ จึงมีไม่มาก อีกทั้งพระมหากษัตริย์ไม่มีพระราชกรณียกิจมากนัก จึงสามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง อำนาจในการปกครองทั้งหมด จึงอยู่ที่พระมหากษัตริย์ทั้งในเรื่องของการปกครอง การกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคม รวมทั้งการตัดสินปัญหาต่างๆ สามารถกระทำได้ด้วยพระองค์เอง

ในสมัยของกรุงสุโขทัยนี้ยังคงไม่มีรัฐธรรมนูญในความหมายของรัฐธรรมนูญปัจจุบัน แต่หลักเกณฑ์ต่างๆ ในการปกครองพระมหากษัตริย์เป็นผู้กำหนดขึ้นเอง ส่วนหลักศีลจารึกของพ่อขุนรามคำแหงเป็นรัฐธรรมนูญหรือไม่เรื่องนี้ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละท่าน หากพิจารณา

ในความหมายของรัฐธรรมนูญปัจจุบันที่ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ หลักศีลจารึกเป็นเพียงบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ทางประวัติศาสตร์เท่านั้น

สมัยกรุงศรีอยุธยา(พ.ศ.1893-2310)สภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไปมีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ปัญหาต่างๆ มากขึ้นตามลำดับ อีกทั้งได้รับอิทธิพลต่างๆ จากอินเดียและเพื่อนบ้าน ทำให้ระบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูกในสมัยสุโขทัยต้องเปลี่ยนแปลงไป พระมหากษัตริย์กลายเป็นสมมติเทพ คือ เป็นเทพเจ้ามาจุติเพื่อปกครองประชาชนตามความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย ทำให้กษัตริย์กับประชาชนไม่มีความใกล้ชิดผูกพันกันดังเช่นสมัยสุโขทัย พระราชกรณียกิจต่างๆ ของพระมหากษัตริย์มีขุนนางและข้าราชการบริหารทำหน้าที่แทนองค์พระมหากษัตริย์

สมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตั้งแต่ พ.ศ.2310 เป็นต้นมาถึงสมัยรัชกาลที่ 3 ต่อรัชกาลที่ 4 นั้น การปกครองไม่แตกต่างไปจากสมัยกรุงศรีอยุธยามากนัก อำนาจสูงสุดยังอยู่กับพระมหากษัตริย์ ส่วนในการปกครองหัวเมืองต่างๆ ขุนนางทำหน้าที่แทนพระมหากษัตริย์ แต่อำนาจสูงสุดยังคงเป็นของพระมหากษัตริย์ที่จะกำหนดแนวทางในการปกครอง จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 4 ประเทศไทยมีการติดต่อกับชาวต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะชาวยุโรป ทำให้ประเทศไทย

ต้องปรับปรุงกฎหมาย และการปกครองให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ส่งพระราชโอรสและนักเรียนไทยไปศึกษาต่างประเทศ เพื่อนำวิชาความรู้มาพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ รวมทั้งพระองค์เองได้เสด็จยุโรป ถึง 2 ครั้ง ได้นำเอาหลักการต่างๆ ของประเทศตะวันตกมาปรับปรุงระบบราชการของไทย แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ยังไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 และ 7 มีนักเรียนไทยไปศึกษาต่างประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน หลายด้าน ทั้งการทหาร กฎหมาย วิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ ได้พบเห็นระบบการปกครองที่มีความเจริญด้านการเมือง การศึกษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างจากประเทศไทยมาก และขณะนั้นประเทศต่างๆ ในยุโรปได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเป็นเวลา 100 ปีเศษแล้ว นักเรียนไทยที่ศึกษาอยู่ในประเทศยุโรปในช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 และ 7 นั้น ได้ตั้งเป็นสมาคมนักเรียนไทย และได้พบปะสังสรรค์กันในวันหยุดภาคเรียน ได้ปรึกษากันถึงเรื่องของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ว่าการปกครองของไทยยังเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจการปกครองเป็นของพระมหากษัตริย์ มีอำนาจตัดสินพระทัยอยู่พระองค์เดียว ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปได้ล่าช้า ไม่ทันอาณานิคมประเทศน่าจะเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกับประเทศในยุโรปบ้าง

ต่อมาเมื่อนักเรียนไทยเหล่านั้นกลับมาถึงเมืองไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ารับราชการเป็นทหารบ้าง เป็นข้าราชการพลเรือนบ้าง มีหน้าที่รับผิดชอบ

ดูแลหน่วยงานที่สำคัญๆ และได้รวมตัวกันเป็น “คณะราษฎร” ทำการปฏิวัติยึดอำนาจจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ซึ่งสามารถลำดับสภาพปัญหาต่างๆ ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ดังนี้

1. สภาพทั่วไปก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

สภาพปัญหาต่างๆ ทางสังคมของไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 และ 7 โดยภาพรวมของประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความเดือดร้อนในเรื่องใด เพราะประชาชนเคารพและศรัทธาในองค์พระมหากษัตริย์ ชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่ายมีวัฒนธรรมและประเพณีที่เคารพผู้ปกครอง และประการสำคัญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงอยู่ในทศพิศราชธรรม ถึงแม้จะมีขุนนางทำหน้าที่หลายอย่างแทนพระมหากษัตริย์ แต่ก็มิได้ทำความเดือดร้อนให้กับประชาชนจนเกินควร ความเป็นอยู่ของประชาชนไทยในขณะนั้นอยู่กันอย่างสงบสุข

แต่เนื่องจากอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนไทยที่ได้ไปศึกษามาจากต่างประเทศ มีส่วนกระตุ้นเร่งเร้าให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะคนเหล่านั้นเห็นว่าการปกครองของไทยล้าหลังเนื่องมาจากอำนาจต่างๆ อยู่ที่พระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียว ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ จึงควรที่จะต้องให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศด้วย อย่างเช่นประเทศต่างๆ ในยุโรป จะทำให้ประเทศพัฒนาและเจริญก้าวหน้า นอกจากนี้ได้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ งบประมาณค่าใช้จ่ายของแผ่นดินไม่สมดุล รายจ่ายมากกว่ารายรับ ทำให้ต้องปลดข้าราชการออกหลายร้อยคน จึงเกิดความไม่พอใจแก่ข้าราชการที่ถูกปลด นำมาอ้างว่าพระบรมวงศานุวงศ์ได้รับอภิสิทธิ์เหนือบุคคลทั่วไป ได้รับการดำรงตำแหน่งทั้งทางทหารและพลเรือนอย่างมีอภิสิทธิ์

การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเริ่มขึ้นเมื่อเวลาห้านาฬิกาของวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 โดยคณะบุคคลประกอบด้วยทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน เรียกตนเองว่า “คณะราษฎร” ซึ่งบุคคลสำคัญคือหลวงประดิษฐมนูธรรม (จบกฎหมายจากฝรั่งเศส) พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา (จบวิชาการทหารจากเยอรมัน) พ.อ.พระยาทรงสุรเดช (จบวิชาการทหารจากเยอรมัน) พ.ต.หลวงพิบูลสงคราม (จบโรงเรียนทหารปืนใหญ่จากฝรั่งเศส) น.ต.หลวงสินธุ์สงครามชัย (จบการศึกษาจากทหารเรือเดนมาร์ก) นายประยูร ภมรมนตรี (จบวิชาการเมืองจากฝรั่งเศส) นายควง อภัยวงศ์ (จบวิศวกรรมศาสตร์จากฝรั่งเศส) คณะผู้ก่อการได้ส่งกำลังทหารเข้ายึดสถานที่สำคัญของทางราชการ เช่น คลังแสง กรมไปรษณีย์โทรเลข สถานีวิทยุ ฯลฯ โดยใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นกองบัญชาการ และเข้าควบคุมตัวพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ และข้าราชการคนสำคัญไว้เป็นตัวประกัน

คณะผู้ก่อการได้ประกาศแถลงการณ์ 6 ข้อ มีความว่า

1. จะต้องรักษาความเป็นเอกราช เช่น เอกราชในทางการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศไว้ให้มั่นคง
2. จะต้องรักษาความปลอดภัยภายในประเทศให้การประทุษร้ายต่อกันน้อยที่สุด
3. จะต้องบำรุงความสุขสบายของราษฎร โดยรัฐบาลจัดหางานให้ราษฎรทำ และจัดวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ
4. จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน
5. จะต้องให้ราษฎรมีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระเพื่อเสรีภาพ ไม่ขัดต่อหลักสื้ประการข้างต้น
6. จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร

หลังจากคณะผู้ก่อการยึดอำนาจแล้ว ได้แต่งตั้งผู้รักษาพระนครได้ แก่ พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา, พ.อ.พระยาทรงสุรเดช, พ.อ.พระยาฤทธิอาคเนย์, ได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ รัชกาลที่ 7 ซึ่งประทับอยู่ที่วังไกลกังวลหัวหิน ความตอนหนึ่งว่า “...ด้วยคณะราษฎร ข้าราชการทหาร พลเรือน ได้ยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินไว้ได้แล้ว.....คณะราษฎรไม่ประสงค์ที่จะแย่งชิงราชสมบัติแต่อย่างใด ความประสงค์อันยิ่งใหญ่ ก็เพื่อที่จะมีรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน จึงขอเชิญใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทกลับคืนสู่พระนคร และเป็นกษัตริย์ต่อไป โดยอยู่ใต้รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน ซึ่งคณะราษฎรได้ร่างขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงมีพระราชสาสน์ตอบคณะผู้รักษาการพระนครฝ่ายทหาร มีความสำคัญ ดังนี้ “.....คณะทหารมีความปรารถนาจะเชิญให้ข้าพเจ้ากลับพระนครเป็นกษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินข้าพเจ้าเห็นแก่ความเรียบร้อย ของอาณาประชาราษฎร์ ไม่อยากให้เสียเลือดเนื้อ กับทั้งเพื่อจัดการโดยละม่อมละม้ายไม่ให้ขึ้นชื่อว่าจลาจลเสียหายแก่บ้านเมือง.....”

2. สภาพปัญหาต่างๆ เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้วได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้ว 16 ฉบับถึงปัจจุบัน มีปัญหาหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละยุคแต่ละสมัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 เสด็จกลับพระนคร คณะราษฎรได้ทูลเกล้าถวายรัฐธรรมนูญได้ทรงลงพระนามาภิไธย และทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญ คืนเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2475 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีชื่อว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.2475” และได้มีการประชุมสภา เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2475 ตั้ง “คณะกรรมการราษฎร” เป็นผู้บริหารประเทศตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยมีกรรมการคณะราษฎรทั้งหมด 14 คน มีพระยามโนปกรณนิติธาดา ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการราษฎร

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 1 นี้ มีสภาเดียวคือ สภาผู้แทนมาจากการแต่งตั้ง จาก “คณะราษฎร” จำนวน 70 คน มี 39 มาตรา รวมเวลาที่ประกาศใช้ 5 เดือน 13 วัน จากนั้นจึงได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่เป็นฉบับที่ 2 มีชื่อเรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2475” ประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2475 เป็นฉบับถาวร และต่อมาถือว่าวันที่ 10 ธันวาคม ของทุกปีเป็นวันรัฐธรรมนูญ เนื้อหาสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 นี้ กำหนดให้มีสภาเดียวแต่มีสมาชิก 2 ประเภท ประเภทที่ 1 เลือกตั้งจากผู้แทนทั่วประเทศ เป็นการเลือกตั้งทางอ้อมโดยวิธีเลือกตัวแทนตำบลแล้วให้ตัวแทนตำบลเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 78 คน ประเภทที่ 2 ได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงอีก 78 คน และได้เปลี่ยนคณะกรรมการราษฎรเป็นคณะรัฐมนตรี มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 นี้ใช้ถึงวันที่ 9 พฤษภาคม 2489 รวมเวลา 13 ปี 4 เดือน 29 วัน

เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 เป็นการเลือกตั้งครั้งแรก และเลือกตั้งครั้งที่ 2 วันที่ 7 พฤศจิกายน 2480 และวันที่ 10 ธันวาคม 2481 เป็นการเลือกตั้งครั้งที่ 3 การที่ผู้มีอำนาจจัดให้มีการเลือกตั้งนี้ก็แสดงให้เห็นถึงเจตนาของผู้มีอำนาจว่าต้องการที่จะให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองอย่างแท้จริง แต่เนื่องจากระยะเวลาฝึกฝนประชาธิปไตยของประชาชนมีน้อย จึงยังขาดความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการปกครองมากนัก ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงไม่ใช่มาจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนไม่มีความรู้สึกว่าจะเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วทำให้ชีวิตดีขึ้นได้อย่างไร และความผูกพันระหว่างสถาบันกษัตริย์ กับประชาชนคนไทยยังแนบแน่นไม่เสื่อมคลาย

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 เพราะรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 ใช้มานานถึง 13 ปีเศษ จึงได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 ขึ้น และประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 มี 96 มาตรา ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มี 2 สภา คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 178 คน และวุฒิสภา 80 คน โดยกำหนดให้วุฒิสภามีคุณสมบัติสูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ต้องจบชั้นปริญญาตรี อายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ หรือเคยรับราชการมาอย่างน้อย 5 ปี ไม่ต่ำกว่าตำแหน่งหัวหน้ากอง

เหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 ระหว่าง 10 พฤษภาคม พ.ศ.2489 – 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2490 เป็นเวลา 1 ปี 6 เดือน มีเหตุการณ์สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 ทำให้นายปรีดี พนมยงค์ ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม

เมื่อ พ.ศ.2489 ต่อมาวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2489 พล.ร.ต.ถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี และเกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาเงินเฟ้อ รวมทั้งปัญหาการแตกแยกในรัฐบาล เป็นผลทำให้รัฐบาลของ พล.ร.ต.ถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ ต้องลาออก แต่ได้การแต่งตั้งกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกต่อมาวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2490 พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ ได้ทำการรัฐประหารขึ้น และได้เชิญ จอมพล ป.พิบูลย์สงคราม มาเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ ซึ่งบุคคลสำคัญในคณะปฏิวัติ ได้แก่ พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ น.อ.กาจ กาจสงคราม ร.น. พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ พ.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์

สาเหตุสำคัญที่คณะปฏิวัติอ้างก็คือ ปัญหาการขาดแคลน เครื่องอุปโภคบริโภค ปัญหาสินค้าราคาแพง ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาหย่อนสมรรถภาพในการบริหาร ปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุม ปัญหาสวรรคตรัชกาลที่ 8 และปัญหาคอรัปชั่น และเมื่อปฏิวัติสำเร็จได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 และได้เชิญ นายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์มาเป็นนายกรัฐมนตรี

สาเหตุที่ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 ประกาศใช้ฉบับที่ 3 โดยอ้างว่าฉบับที่ 2 ล้าสมัย ที่ใช้มานาน 13 ปีเศษนั้น การเปลี่ยนรัฐธรรมนูญก็คือการเปลี่ยนหลักเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งเป็นที่มาของอำนาจ และการใช้อำนาจในการปกครอง รัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุดที่ใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ เป็นกฎหมายกำหนดถึงที่มาของอำนาจและการใช้อำนาจในการปกครอง ถ้าต้องการบริหารประเทศให้ได้ผลก็ต้องบัญญัติหลักเกณฑ์ขึ้นใช้ใหม่ให้เหมาะสม

ในช่วงการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 นี้ เป็นเวลา 1 ปี 5 เดือน 13 วัน การบริหารประเทศในช่วงดังกล่าวไม่สามารถจะบริหาร

ประเทศได้อย่างราบรื่น เนื่องจากมีปัญหาหลายประการ และคณะผู้บริหารไม่สามารถใช้อำนาจที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญแก้ไขปัญหาคือ ทำให้คณะนายทหารทำการปฏิวัติเพื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 คือยกเลิกอำนาจที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 แล้วเขียนหลักเกณฑ์การใช้อำนาจขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 มีชื่อเรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2490” ซึ่งคณะปฏิวัติโดยมีจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ และมี พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ เป็นแกนนำคนสำคัญ ได้มอบหมายให้ น.อ.กาจ กาจสงคราม ร่างขึ้น นอกจากนั้นคณะปฏิวัติได้เพิ่มความมั่นคงให้กับกลุ่มของตนเองอีก โดยการโอนย้าย พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ ไปรับราชการที่กรมตำรวจยศ พ.ต.อ. เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2491

ต่อมาเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2491 คณะปฏิวัติซึ่งได้แก่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ กดดันให้นายควง อภัยวงศ์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ในขณะนั้นลาออก นายควงฯ และคณะรัฐมนตรีปรึกษากับฝ่ายทหารเรือ ทหารอากาศ และตำรวจ เพื่อที่จะไม่ยอมปฏิบัติตามกลุ่มคณะปฏิวัติกดดันให้ลาออก แต่ได้รับคำเสนอแนะว่าไม่อยู่ในฐานะที่จะต่อสู้กับกลุ่มคณะปฏิวัติซึ่งคุมกำลังส่วนใหญ่ได้ จึงทำให้นายควงฯ ต้องลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีทั้งคณะต้องพ้นจากตำแหน่งด้วย

ผลจากการที่คณะรัฐมนตรีนายควง อภัยวงศ์ พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ แล้วทำให้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง และในช่วงที่จอมพล ป. ต้องการเสียงสนับสนุนในสภา จึงต้องจ่ายเงินให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บางกลุ่มบางคน เพื่อให้สนับสนุนรัฐบาล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการซื้อเสียงสมาชิกสภาผู้แทนใน

รัฐสภา และนอกจากการให้เงินกับผู้สนับสนุนรัฐบาลแล้ว ยังจะต้องให้สิทธิในเรื่องของการประมูลสัมปทานหรือเป็นตัวแทนในการค้าขายกับรัฐบาล แก่สมาชิกที่สนับสนุนรัฐบาลด้วย เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการซื้อ-ขายเสียง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นต้นเหตุของการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นผลพวงมาจนถึงปัจจุบัน เพราะในระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาต้องการเสียงข้างมากในการสนับสนุนให้ผ่านกฎหมายต่างๆ แต่เนื่องจาก จอมพล ป. ไม่มีเสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นพื้นฐานอยู่เดิม จึงต้องใช้วิธีดังกล่าว

อีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาของรัฐบาลซึ่งขณะนั้นมีพรรคการเมืองหลายพรรคไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมาก จึงทำให้รัฐบาลในระบบรัฐสภาไม่สามารถบริหารราชการต่อไปได้ นอกจากปัญหาของสภาและปัญหาและของรัฐบาลแล้วยังมีปัญหาทางการเมืองอีก ซึ่งนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา จนถึงปี พ.ศ. 2491 เป็นเวลาประมาณ 16 ปี นั้น ประชาชนคนไทยยังไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตยมากนัก อีกทั้งยังมีกลุ่มต่างๆ คอยแสวงหาโอกาสในการแย่งชิงอำนาจ รวมทั้งกลุ่มไม่พอใจรัฐบาลด้วย จึงเกิดกฎหมายครั้ง เช่น กฎแบ่งแยกดินแดนอีสานในปี พ.ศ.2491 แยกนำเป็นกลุ่มเสรีไทย กฎไฮยีน ในปี พ.ศ.2491 กลุ่มนี้ต้องการแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ไปรวมกับประเทศมาเลเซีย กฎนายพลในปี พ.ศ.2491 เกิดจากกลุ่มนายพลที่ไม่พอใจกลุ่มที่ทำการปฏิวัติคิดที่จะยึดอำนาจในวันแต่งงานของ พล.ต.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ คือ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2491 โดยจะจับบรรดานายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่มาในงานวันนั้นทั้งหมด แต่ถูกปราบปรามและจับได้ก่อน

นอกจากเกิดกบฏในปี พ.ศ.2491 สามครั้งแล้ว ต่อมาในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2492 เกิดกบฏอีกโดยคณะผู้ก่อการเตรียมที่จะบุกเข้าจับกุมบุคคลสำคัญในรัฐบาลในขณะที่ประชุมแล้วสังหารหมู่ เช่นเดียวกับการปฏิบัติการองซานในพม่าเหตุการณ์ที่สำคัญมากในช่วงของการใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 นี้ ก็คือ กบฏวังหลังเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2492 สาเหตุมาจากความไม่พอใจกลุ่มของคณะปฏิวัติของ จอมพล ป. และ พล.ท.ผิน ทำให้กลุ่มของนายปรีดี พนมยงค์ ร่วมกับทหารเรือเข้ายึดวังหลัง คือ พระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) เป็นกองบัญชาการรวมทั้งยึดสถานที่ต่างๆ อีกหลายแห่ง และประกาศปลดจอมพล ป. ออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรี ปลด พล.อ.ผิน ชุณหะวัณ ออกจากผู้บัญชาการทหารบก และปลด พล.ต.ต.เผ่า ศรียานนท์ ออกจากรองอธิบดีกรมตำรวจ โดยประกาศแต่งตั้งนายดิเรก ชัยนาม เป็นนายกรัฐมนตรี แทน จอมพล ป.แต่งตั้งให้ พล.ต.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 เป็นผู้อำนวยการปราบกบฏวังหลวงในการปราบปรามผู้ก่อการกบฏครั้งนี้ พล.ต.ต.เผ่า ศรียานนท์ ได้ดำเนินการกวาดล้างฝ่ายกบฏอย่างรุนแรงและเด็ดขาด

การกระทำตามเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ฝ่ายที่ช่วงชิงอำนาจมาได้ก็มักจะเป็นผู้เขียนรัฐธรรมนูญขึ้น สำหรับเป็นเครื่องมือในการใช้ปกครองประเทศ ดังที่มีผู้กล่าวว่า ชนเหล่าใดกระทำการสิ่งใดก็เพื่อประโยชน์ของชนเหล่านั้น เป็นผลให้ตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันคือ พ.ศ.2556 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้ว 18 ฉบับ เมื่อรวมฉบับแก้ไขด้วยเป็นจำนวน 36 ฉบับ ๆ

สุดท้ายที่ใช้อยู่ในขณะนี้คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นอกจากนี้ก็มีนายกรัฐมนตรีที่แข่งขันกันช่วงชิงอำนาจการปกครองประเทศไทย โดยมาจากการปฏิวัติ

รัฐประหารมาจากการแต่งตั้งและมาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มาแล้วรวมเป็นจำนวน 28 คน

เอกสารอ้างอิง

กิจบัติ ชินเบญจสุข. (2549). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ และสถาบันการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2549). *ปรัชญาการเมือง*. กรุงเทพฯ: อินนอร์เพรส.

_____. (2547). *การเมืองการบริหารไทย*. กรุงเทพฯ: สกายบล็อก

_____. (2551). *รัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สกายบล็อกและการพิมพ์

วัชร ทรวงประทุม. (2552). *การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และสุชุม นวลสกุล. (2543). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมภพ ระจับทุกข์. (2548). *การศึกษาการบริหารงานเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในภาคกลางปี 2543-2544*. ดุษฎีนิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง